

**НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТИВЕН ЦЕНТАР
ЗА ГРАНИЧНО УПРАВУВАЊЕ**

**Бр. 66-293
13.12.2010 година
Скопје**

**МЕТОДОЛОГИЈА
за прибирање, обработка и анализа на податоци заради
оценување на релевантниот ризик при граничното
управување**

**СКОПЈЕ
декември 2010**

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со оваа Методологија за прибирање, обработка и анализа на податоци заради оценување на релевантниот ризик при граничното управување (во натамошниот текст Методологија) се пропишува постапката за прибирање, обработка и анализа на податоци заради оценување на релевантниот ризик при граничното управување и подготвувањето на Извештај за оценување на релевантниот ризик при граничното управување и проценка за можноста од евентуални случувања, земајќи ги предвид податоците, анализите и мислењата на институциите вклучени во Интегрираното гранично управување.

Член 2

Составен дел на оваа Методологија е „Поимник за ризиците.doc“, во кој е даден преглед на поими со дефиниции и листа на типови на ризици, со цел користење единствена терминологија во процесот на управување со ризиците од страна на сите учесници во интегрираното гранично управување.

Член 3

Во изработката на Извештајот за оценување на релевантниот ризик при граничното управување и проценка за можноста од евентуални случувања, земајќи ги предвид податоците, анализите и мислењата на институциите вклучени во Интегрираното гранично управување се Министерствата и државните органи кои учествуваат со свои претставници во Националниот координативен центар за гранично управување соработуваат и разменуваат информации согласно постоечките законски прописи и потпишаните меморандуми и протоколи за соработка.

Член 4

Главната цел на комуникацијата и размената на информации е да се воспостават стандардни процедури за ефективен и брз проток на информации и документација. Размената на информации се врши помеѓу претставниците на исто ниво вклучени на било кој начин во граничното управување, но и размената на информации во вертикална смисла преку поднесување на извештаи за преземените мерки до НКЦГУ.

Член 5

НКЦГУ претставува центар во кој се слеваат и разменуваат податоци и информации поврзани со граничното управување, безбедносно интересни настани и појави кои се во надлежност на министерствата и државните органи во рамките на системот на интегрираното гранично управување.

НКЦГУ претставува центар од каде се испраќаат претходно добиени, анализирани, преработени информации во врска со прекуграничен криминал или безбедносно интересни настани и појави.

Податок е факт кој претставува збор, бројка или слика која постои во реалноста или е предмет на опсервација.

Информација претставува комбинација на поврзани податоци добиени преку комуникација, опсервација, медиум, разузнавање или на друг начин во специфични настани или ситуации.

Член 6

Ризик, претставува настан, кој доколку се случи може:

- да ја спречи реализацијата на стратешките и оперативните цели, во целост или делумно, или
- да предизвика материјална или нематеријална загуба.

Поволната можност, претставува настан, кој доколку се случи може да придонесе за поголеми позитивни резултати или погодности.

Член 7

За потребите на НКЦГУ се врши комбиниран начин на анализа на ризиците и опасностите преку квантитативна и квалитативна анализа.

Преку квантитативна анализа се настојува нумеролошки да се одреди можноста за случување на различни негативни настани, како и веројатноста од нивно распространување доколку се случат.

Квалитативна анализа, вклучува дефинирање на различните ризици и опасности преку одредување на чувствителноста и степенот на повредливоста, преку пропишување на мерки за спречување на ризици и опасности кои би можеле да се случат.

Член 8

Биосигурноста е стратешки и интегриран приод за анализа и менаџирање на релевантни ризици по здравјето и животот на луѓето, животните и растенијата и асоцираните ризици по животната средина. Биосигурноста се однесува на безбедноста на храната, зоонозите (болести кои се пренесуваат од животните на човекот), болести кај растенијата и животните и штетниците, ширење на живи модифицирани организми (LMOs-Living Modified Organisms) и нивни производи како што се на пример генетски модифицираните организми (ГМО) и воведување и менаџмент на инвазивни страни (туѓи) врсти.

Член 9

Во областа на биосигурноста примарна улога имаат Министерството за здравство-(МЗ), Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство-(МЗШВ) и Министерството за животна средина и просторно планирање-(МЖСПП), но секако активна улога имаат и другите државни органи како што се Министерството за внатрешни работи-(МВР), Министерството за финансии-(МФ)-Царинска Управа, Министерството за транспорт и врски-(МТВ), Министерството за одбрана-(МО), Министерството за надворешни работи-(МНР), Дирекција за радијациона сигурност и др.

Член 10

Компетентните институции и соодветните сектори одговорни за следење на состојбите со биосигурноста - како што се безбедноста на храната, јавното здравство, земјоделството, шумарството, рибарството и животната средина, играат примарна улога во интегрираниот приод на биосигурноста.

Член 11

Биосигурносните системи за безбедноста на храната мора да ги контролираат опасностите од биолошко, хемиско и физичко потекло во увезената храна, и присуство на радионуклеиди во храната.

Член 12

Фитосанитарната Управа има обврска да организира, контролира и спроведува превенција од внесување и ширење на штетни организми и нивно сузбивање, биолошки мерки за заштита на растенијата, интегрална заштита, следи и прогнозира штетни организми, прибира, користи и разменува податоци и информации од областа на здравјето на растенијата. Од ова произлегува дека одговорноста е исклучиво законско право на Фитосанитарната Управа.

Член 13

Министерството за финансии -Царинска управа на Република Македонија како дел од работењето на НКЦГУ активно учествува во процесот на управување со ризици преку неговите елементи:

- Контекст;
- Анализа на ризик
- Третирање на ризикот

Член 14

Министерството за здравство е вклучено во граничното управување преку активностите на Агенцијата за безбедност на храна, Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Бирото за лекови.

Дирекцијата за храна има активности во одобрување на увоз, извоз и реекспорт на храна и производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храната.

Државниот санитарен и здравствен инспекторат има активности при контрола на патници во меѓународниот сообраќај, одобрување на увоз, извоз и реекспорт на козметички производи, предмети за општа употреба, хемикалии, гадни и заразни материји.

Бирото за лекови има надлежност при издавање на дозволи за увоз на лекови, помошни лековити средства и др.

Член 15

Дирекцијата за радијациона сигурност е надлежна за воспоставување систем на контрола и издавање на дозволи за увоз, извоз, превоз, транзит како и секоја друга дејност со извори на јонизирачко зрачење на територијата на Р.Македонија, со цел спречување на нелегална трговија со истите и заштита на здравјето на населението, животните и животната средина.

Член 16

Анализата на ризици содржи објективна евалуација на ризици во која претпоставките и променливоста во целост се земаат во предвид и истите се претставуваат. Посебно внимание при разгледувањето на активностите кои се случуваат на државната граница се посветува на одредувањето на бројноста потенцијални последици и можноста за случување на одредени негативни дејствија.

Поради фактот што се појавуваат потешкотии при вршењето на овој вид анализи и можноста за појава на одредени грешки, ризиците кои би предизвикале поголеми потенцијални последици но во исто време има помала

веројатност од нивно случување, при разгледувањата се врши градација и нивна приоритизација. Притоа, се поаѓа од претпоставката дека одреден ризик има мала можност за негативно влијание до ризици кои се речиси сигурни дека би можеле да се случат на што посебно се посветува внимание.

2. ПРИБИРАЊЕ НА ПОДАТОЦИ И ИНФОРМАЦИИ

Член 17

Собирањето на информации е циклус структуриран низ различни фази. За спроведување на овој циклус се употребуваат шест базични прашања, почнувајќи од колекционирањето, преку интерпретација на информациите и нивна дисеминација. Пред се важно е да се укаже на различните типови информации:

- За документација - се евидентираат во бази на податоци, досиеја, извештаи итн. Богатството од документација во случаи на криза помага да се редуцира барањето на комплементарни информации;
- За процена на ситуација или проблем - собирање и експлоатација на релевантни информации во врска со специфична ситуација или проблем;
- За преземање на одлуки - информациите се употребуваат за процена на различни опции на одлуки;
- За мониторинг на акција-информациите и повратниот одговор помагаат за контрола и процена на прогресот на акцијата, со цел преземање на корективни мерки по потреба;
- За предвидување - собраните информации и спроведената анализа помагаат за планирање на идни активности, односно да се идентификуваат ризици и да се процени нивна можна појава и влијание;
- За давање упатства - информации за процена на резултати, изведби и др.

Член 18

Анализата на ризик се состои од неколку составни делови. Прв елемент е податокот или информацијата. Колекционирањето и обработката на податоци и информации се спроведува во сите државни органи вклучени во граничното управување, согласно законодавството од областа за која се надлежни.

Вториот елемент е процесуирањето на податоците и информациите. Во согласност со законодавството кое е хармонизирано со EU Acquis, покрај техничката обработка во сите државни органи вклучени во граничното управување, предвидена е проценка на ризикот во поглед на собраните податоци или информации, релевантни за областа за која е надлежен даден државен орган.

За да се координираат активностите на државните органи вклучени во граничното управување, НКЦГУ ја врши улогата на центар за прием и размена на податоци и информации и активна анализа со предлагање на конкретни мерки што овозможуваат:

- полесна соработка помеѓу државните органи и поголемо интегрирање во граничното управување;

- способност за дефинирање на заеднички цели без задоцнување;
- способност за спроведување на заеднички операции во граничното управување;
- препознавање на можни проблеми и потешкотии во врска со граничното управување и поднесување (доставување на извештаи) до надлежните институции со цел да се разрешат согледаните проблеми;
- добивање на повратни информации од секој учесник.

Член 19

Размената на податоци, информации и документација е во согласност со Законот за класифицирани информации, посебно кога се води сметка за заштита на доверливоста, интегритетот и достапноста на податоците во системот и податоците кои се разменуваат, складираат, обработуваат и пренесуваат.

Размената на информации и податоци е во согласност со законските прописи за заштита на личните податоци, класифицирани информации и пристапот до информации од јавен карактер Претставниците кои учествуваат во работењето на НКЦГУ (Министерството за внатрешни работи; Министерството за финансии- Царинската Управа и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство) поседуваат безбедносен сертификат со степен на „ ДОВЕРЛИВО“ и „СТРОГО ДОВЕРЛИВО“.

Член 20

Претставниците на НКЦГУ се задолжени сите добиени информации да ги анализираат, селектираат, разменат и проследат до министерствата и државните органи.

Информации и податоци во НКЦГУ се добиваат на повеќе начини и тоа:

- Информации и податоци добиени од офицерите за врска на министерствата и државните органи кои се вклучени или учествуваат во работењето на НКЦГУ;
- Информации и податоци добиени од локално ниво, односно граничните премини каде се појавени проблеми регистрирани од дежурните центри на граничната полиција и царината поврзани со инциденти, безбедносни, кривични или прекршочни случаи поврзани со граничното управување, а нивното разрешување е оневозможено со преземање на активности од службите кои се стационирани на граничните премини.
- Информации и податоци од министерствата, државните органи и институциите кои вршат контрола на воздушниот простор и контрола на воздушниот сообраќај или контрола на езерскиот сообраќај за одредени случаи кои се случиле, може да произлезат (да се случат во иднина на граничните премини, граничната линија, во близина на граничната линија или во внатрешноста и за кои треба да се информираат повеќе министерства, државни органи и институции).
- Информации и податоци од министерствата, државните органи и институции кои го прекинале надгледувањето во своите дежурни центри за метеоролошки, хидролошки, радиолошки, еколошки, здравствени или други околности, за важните случаи или настани кои се случиле или кои можат да произлезат на граничните премини, граничната линија, во близина на граничната линија или во внатрешноста и за кои треба да се информираат повеќе министерства, државни органи и институции.

- Информации и податоци од соодветните служби кои располагаат со податоци за проодноста на патиштата кои водат до граничните и преку граничните премини и за одредени посеризни застои во сообраќајот на граничните премини.
- Информации и податоци селектирани од легални затворени извори како што се:
 - Пишани или електронски евиденции и бази на податоци на министерствата и државните органи вклучени во граничното управување во зависност од капацитетот и поврзаноста со комуникацискиот систем на НКЦГУ;
 - Пишани или електронски евиденции и бази на податоци на државни органи и институции што вршат јавни овластувања;
 - Пишани или електронски евиденции и бази на податоци на други правни лица;
 - Податоци на невладини организации и сл.
- Информации и податоци селектирани од легални отворени извори како што се:
 - Јавните медиуми;
 - Јавно достапни бази на податоци;
 - Интернет;
 - Научни и стручни истражувања;
 - Конференции, семинари и сл.

Член 21

НКЦГУ преку информацискиот комуникациски систем и расположивата комуникациска техника за видео надзор и видео запис врши надгледување на состојбата на државната граница, а со тоа овозможува олеснување и брза размена на информации помеѓу министерствата и државните органи инволвирани во граничното управување.

Информацискиот комуникациски систем на НКЦГУ обезбедува платформа за размена на информации помеѓу институциите вклучени во ГУ без притоа да ги намали механизмите на контрола, заштита на податоци и право на пристап до податоци.

Член 22

Размената на информации помеѓу претставниците во седиштето на НКЦГУ и останатите претставници со седиште во нивните министерства, државни органи и институции се врши преку телекомуникациски системи со електронско поврзување на ИТ системот на НКЦГУ и нивните комуникациски системи.

Член 23

Министерствата, државните органи и нивните институции вклучени во Интегрираното Гранично Управување редовно доставуваат податоци до НКЦГУ за контакт лицата во Министерствата, одговорни за размена на информации и податоци. Потоа, министерствата, државните органи и нивните институции редовно го информираат НКЦГУ за контакт лицата и можноста за постојано располагање со нивните инспекциски служби во нивната област за одговорност на централно, регионално и локално ниво.

Член 24

Информацијата која се доставува до НКЦГУ содржи:

- Информација за типот на настанот;
- Време и датум на настанот;
- Фактички и можни последици;
- Предложени мерки;
- Преземени мерки и други активности;
- Барање за понатамошни мерки за координација и други мерки и активности;
- Други важни податоци.

Член 25

Секоја институција вклучена во Интегрираното Гранично Управување го информира НКЦГУ по потреба (во итни случаи) или периодично за важните информации кои се однесуваат на ИГУ и кои имаат или може да имаат влијание на работата на другите институции или институциите вклучени во ИГУ.

НКЦГУ ги анализира, оценува и пренесува информациите до надлежните служби веднаш (итни случаи) или периодично.

НКЦГУ подготвува дневни извештаи кои ги содржат соодветните инциденти, безбедносно интересен настан или случај од прекуграничен криминал кој се случил во претходните 24 часа итн. Тие содржат и дневни податоци добиени од Регионалните центри на Граничната Полиција, Царината и другите институции вклучени во ИГУ.

Во случај на потреба, НКЦГУ подготвува посебен извештај и им го доставува на вклучените институции.

Кога има потреба од понатамошна истрага, НКЦГУ не го вклучува настанот во дневниот извештај на посебно барање од вклучената служба.

Секоја институција вклучена во ИГУ подготвува сопствен извештај за претходните настани на границите во претходниот месец во доменот од нивна надлежност. НКЦГУ ги собира и обезбедува заеднички месечен извештај и го доставува до сите институции.

Член 26

Претставниците од сите министерства номинирани во НКЦГУ имаат обврска за редовно информирање за настаните кои се случуваат на терен поврзани со одредени проблеми од нивната област во граничното управување преку пријавување со пополнување на образец кој ќе биде унифициран за сите министерства и истиот треба да ги содржи сите неопходни информации.

Член 27

Врз основа на добиените информации се изготвува оперативен материјал со цел да се добие целосна слика за состојбите, настанот и истиот се доставува во најкраток можен рок, (кој е прецизиран во образецот а не смее да биде подолг од 24 часа) до министерствата или другите органи за постапување и соодветно решавање на настанот.

Член 28

Сите добиени информации се чуваат во база на податоци која ќе се користи за анализите и и изработка на извештај.

Член 29

Министерствата и нивните институции вклучени во системот на ИГУ преку НКЦГУ можат да разменуваат информации со органи од странски држави, согласно потпишаните билатерални и мултилатерални меѓународни договори.

Член 30

Применото барање на податоци, НКЦГУ го обработува и го доставува до друг/и државен орган кој што е компетентен за бараните податоци, а се од интерес за спроведување на наведената специфична анализа на ризик. Бараните податоци од страна на друг/и државен орган се доставуваат во најкраток можен рок до ДЦ на НКЦГУ. По приемот на бараните податоци, во НКЦГУ се врши регистрирање/обработка и се доставува одговор на барањето на податоци до државниот орган кој ги бара.

Одговорните кои изработуваат анализата на ризик во конкретен државен орган, вршат идентификација на заканите и ризиците и ги презентираат до ниво на носење одлуки.

3. ИЗРАБОТКА НА ИЗВЕШТАЈ ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА РЕЛЕВАНТНИОТ РИЗИК ПРИ ГРАНИЧНОТО УПРАВУВАЊЕ И ПРОЦЕНКА ЗА МОЖНОСТА ОД ЕВЕНТУАЛНИ СЛУЧУВАЊА, ЗЕМАЈКИ ГИ ПРЕДВИД ПОДАТОЦИТЕ, АНАЛИЗИТЕ И МИСЛЕЊАТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ВКЛУЧЕНИ ВО ИНТЕГРИРАНОТО ГРАНИЧНО УПРАВУВАЊЕ

Член 31

Откако се собрани сите податоци може да се премине на обработката и анализата на податоците заради оценување на релевантниот ризик при граничното управување информациите треба да се анализираат од аспект на ризичните подрачја кои претходно ги имаме идентификувано. Постојат два типа на ризик кој се анализира во оваа фаза:

1.Анализа на докажан ризик (Историски факт, неправилност која се појавила и која е идентификувана)

2.Анализа на потенцијален ризик (Ризик кој сеуште не е откриен но се очекува да се појави).

И двата типа на ризик треба да се анализираат од аспект на веројатноста за појава на истиот и последица од случување на тој настан, односно анализата прво треба да ја определи веројатноста на случување на ризичен настан, а потоа последиците доколку се случи тој настан. Комбинација на овие елементи е основа за наредниот чекор проценка и мерење на ризикот.

Член 32

Националниот координативен центар за гранично управување квартално и и годишно ќе подготвува Извештај за оценување на релевантниот ризик при граничното управување и проценка за можноста од евентуални случувања, земајки ги предвид податоците, анализите и мислењата на институциите

вклучени во Интегрираното гранично управување за анализа на обработката на податоците заради оценување на релевантниот ризик при граничното управување.

Националниот координативен центар за гранично управување Извештајот за оценување на релевантниот ризик при граничното управување и проценка за можноста од евентуални случувања, земајќи ги предвид податоците, анализите и мислењата на институциите вклучени во Интегрираното гранично управување за анализа на обработката на податоците заради оценување на релевантниот ризик при граничното управување го доставува до министерствата и институциите кои имаат надлежност во воспоставениот систем за интегрирано гранично управување, како и до Националната комисија за интегрирано гранично управување.

Член 33

Со изработката на Извештајот за оценување на релевантниот ризик при граничното управување и проценка за можноста од евентуални случувања, земајќи ги предвид податоците, анализите и мислењата на институциите вклучени во Интегрираното гранично управување, на ниво на НКЦГУ како и на ниво на органите и институциите кои имаат надлежности во споставениот систем за интегрирано гранично управување се добива јасна слика за состојбата на државната граница во однос на незаконитости и криминални дејствија кои би имале негативни последици по животот и здравјето на населението во Република Македонија, а во согласност во важечките законски прописи и уредби како и прописи и уредби кои важат во Европската Унија.

Член 34

Добиениот продукт од анализата на ризик е основа за оценување на промените, ризиците и заканиите кои можат да ја загрозат сигурноста на границите на РМ, а по потреба и предлагање можни решенија и иницијативи во функција на јакнење на граничната безбедност. Покрај тоа преку неа се врши следење и развивање на нови технологии и предлагање нови решенија за зацврстување и продлабочување на соработката помеѓу институциите во функција на превенција и спречување од ризиците и опасностите на границата во надлежност на институциите вклучени во интегрираното гранично управување, а со тоа и подигање на повисоко ниво на безбедност на границите.

Член 35

Заради изработка на специфична анализа од страна на еден државен орган, често се потребни и податоци од други државни органи. За таа цел, соодветен државен орган подготвува барање на дополнителни податоци и го доставува до ДЦ на НКЦГУ.

Член 36

Претставниците на НКЦГУ сите добиени информации и податоци ги анализираат, селектираат и оценуваат, а потоа преземаат мерки за размена на информации со надлежните министерства, државни органи и нивните институции во чија надлежност е решавањето на случај за кој е добиена информација или податок.

Веродостојноста на податоците и информациите се врши врз основа на изворот од каде се првично добиени. Тие се класифицираат како:

- ВИСТИНИТИ –Кога за вистинитоста на информациите и податоците не постои никакво сомнение;
- ВЕРОЈАТНО ВИСТИНИТИ –Кога информациите и податоците лично му се познати на изворот, но не му се познати на полицискиот, царинскиот или друг државен службеник на кого му е доставена или пренесена;
- МОЖНО ВИСТИНИТИ –Кога информациите и податоците не му се лично познати на изворот, но се потврдени преку други информации кои претходно се евидентирани;
- НЕОДРЕДЕНИ -Кога информациите не му се лично познати на изворот и не може да се потврди на ниту еден друг начин.

Член 37

Обработката, употребата и верификацијата на податоците и информациите за безбедност, како и трговските и други податоци и информации, се управуваат и координираат од страна на НКЦГУ.

Член 38

За целите на анализата на ризикот, статистичките податоци се собираат систематски, периодично и на национално ниво. За да се овозможи детерминирање и следење на тренд на нерегуларност, се врши компарација на податоци за различни периоди.

Статистичките податоци и оперативни информации собрани од страна на граничните служби, треба да се дополнат со различни информации од други извори.

Сите примени информации имаат своја вредност и веродостојност, но најпрецизни се оние што се однесуваат на транзит и/или земји на потекло на нерегуларни пратки и мигранти како што се:

- Рута на патување и трендови (кои се однесуваат на илегалните имигранти, бројот на илегални имигранти и илегалните гранични премини во земјата и надвор од неа);
- Ризични земји (пр. депортирање/транзит);
- Илегална мрежа (тероризам, трговија со луѓе, организиран криминал);
- Фалсификувани документи, (најновите трендови и методи кои се однесуваат на фалсификување на документи, користење на важечки патни документи од страна на други лица и сл.);
- Развои на локална полиција, политички и економски состојби вклучувајќи ја и улогата на медиумите во врска со нелегални миграции;
- Гранични инциденти.

Собраните информации од кои се подготвува анализа на ризик не вклучуваат лични податоци, што значи дека сите инпути од оперативен ниво неопходно е да се презентираат генерално и јасно.

Член 39

Во државните органи и институции, во зависност од кој домен е работата на истиот, анализата на ризици се состои од следните целини:

ВОВЕД

Кратка методологија на изработка на Анализа на ризици.

Разменети информации и податоци и реализирани барања.

Анализа на состојбата на државната граница:

- Нелегално и незаконско преминување на државната граница
- Лица помагачи во нелегално преминување на државната граница
- Нелегален престој на странски државјани на територијата на Република Македонија;
- Илегалната миграција криумчарење на мигранти и трговија со луѓе
- Одбиен влез во Република Македонија на лица странски државјани;
- Фалсификувани патни исправи и други лични документи
- Странски државјани баратели на азил;
- Депортирани лица
- Анализа на лица на кои не им е дозволен влез во Република Македонија
- Анализа на податоци за депортирани лица.

Анализа на податоци од материјален карактер:

- Криумчарење на оружје, муниција, експлозивни предмети и опасни материји;
- Криумчарење на недозволени дроги и психотропни супстанции;
- Криумчарење на акцизна стока;
- Трговија со украдени возила;
- Фалсификувани пари;
- Безбедност на храната и добиточната храна;
- Загадувања на животната средина со радиоактивни и други опасни материји и
- Други видови на анализи од значење за граничното управување.

Проценка на релевантниот ризик:

- Резултати на проценката со предлози (претпоставки и прогнози) и
- Предлог мерки кои треба да се преземат.

Член 40

Анализа на податоците поврзани со овие категории, се врши преку:

- Собирање на податоци од внатрешни и надворешни извори;
- Проценка на собраните податоци (во поглед на квалитетот и важноста на податоците и доверливоста на изворот на податоците);
- Избор на методите за обработка и анализа на податоците;
- Изработка на Анализа на ризик.

заради донесување адекватни одлуки (планирање на работни задачи, оперативни акции, прикриени истражни дејствија и други мерки), во функција на намалување на опасности од нелегално влегување или транзит на лица на/низ територијата на Република Македонија

Како извори на податоци се користат:

Внатрешни извори:

- Бази на податоци на полиција (податоци кои се важни за модусот на идентификација на криминалните организации) во казнените пријави (податоци кои се важни за дефинирање на улогата на членовите на криминалните организации);
- Оперативни извештаи добиени од разузнавачките служби;
- Анализа на криминалните организации кои извршуваат кривични дела од областа на организираното преминување на државната граница;

- Месечни извештаи за работата на Секторот за Гранични работи и миграција, Секторот за трговија со луѓе и Секторите за внатрешни работи;
- Извештаи за завршени оперативни акции и оперативни обработки;
- Податоци добиени од транзитниот центар за странци;
- Анализа на криминалните организации кои фалсификуваат патни исправи и други лични документи;

Надворешни извори

- Странски безбедносни органи (податоци кои полицијата ги добива преку Интерпол, Еуропол, центарот СЕКИ и странски офицери за врска и соработка на билатерална основа);
- Работни групи по било кој основ;
- Други министерства, посебно МНР и МО;
- Други владини органи;
- Јавно обвинителство;
- Невладини организации;
- Јавните медиуми;
- Царинска Управа;
- Туристички агенции.

Член 41

За идентификација на ризикот најважно е да се соберат сите можни информации за ризичните подрачја дефинирани во претходниот елемент од процесот.

Ова претставува континуиран процес и при што се лоцираат сите потенцијални извори со цел да се соберат што е можно повеќе информации.

4. ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИТЕ

Член 42

По извршената анализа на ризиците и утврдување на веројатноста за нивното случување и можните последици кои би ги предизвикале се врши проценка на ризиците. Проценката на ризиците го рангира степенот на ризик и мерките кои треба да бидат преземени од страна на соодветните институции.

Член 43

Во практиката постојат повеќе типови на рангирање на ризиците. Рангирањето се врши со приоретизирање на ризиците и истите се рангираат со ВИСОК, СРЕДЕН И НИЗОК степен на ризик.

Високи ризици се оние кај кои веројатноста да се појават е голема и кои би предизвикале сериозни последици.

Средни ризици се оние кај кои веројатноста да се појават е помала, а последиците кои би ги предизвикале не би биле толку сериозни, но не е неопходно да се остварат двата услови.

Малите ризици се оние прифатливи ризици бидејќи претставуваат незначителна закана.. Малите ризици имаат мала веројатност да се појават и последиците кои би ги предизвикале не се сериозни.

Член 44

Соодветно определување на нивото на ризикот е од големо значење, затоа што и мерките кои ќе се преземат за справување со соодветниот ризик ќе се разликуваат врз основа на определеното ниво на ризик.

Во таа насока се врши процес на мапирање на ризици што вклучува:

- **Идентификување:** ризиците мора да се идентификуваат со цел да се осигура дека сите значајни ризици се вклучени во процесот на нивно управување. Конечната мапа на ризици ќе се спореди со стратешкиот и оперативните планови од аспект на конзистентност и планираните процеси на управување со ризиците.
- **Разбирање:** постоечката проценка на ризиците, како и контролните процеси, треба да бидат документирани.
- **Проценка:** овој чекор вклучува проценување на зачестеноста на настаните кои предизвикуваат штета, проценување на потенцијалната големина на штетата, разгледување на можностите за намалување на зачестеноста на настаните кои предизвикуваат штета или намалување на штетата, како и разбирање на потенцијалните контролни процеси.
- **Приоретизирање** на оценките за зачестеноста, големината и контролите од претходниот чекор. Ризиците се рангираат во согласност со комбинираниот скор кој ги инкорпорира сите три проценки. Рангирањето започнува од најлошата комбинација на скорот за зачестеноста, големината и контролите.
- **Управување:** консолидираната проценка од четвртиот чекор автоматски ги укажува ризиците кои заслужуваат најголемо влијание. Критична фаза е процесот на одлучување за начинот на кој треба да се справат најважните и најголемите ризици, имајќи ги предвид Националната стратегија за ИГУ како и поединечните законски и други акти на конкретните министерства и ОДУ;
- **Преоценка:** процесот на идентификување, разбирање, проценка и приоретизирање на ризиците мора редовно да се повторува со цел да се обезбеди дека клучните ризици соодветно се управуваат.

Член 45

Преку третирање на ризикот се развиваат и имплементираат потребните третирања на ризиците односно потребните контролни акции. Начинот на кој ќе бидат третирани ризиците мора да биде соодветен на видот и сериозноста на ризикот. Сите ризици не може да бидат третирани на соодветен начин. Третманот треба да биде ефективен и ефикасен за да можат значително да се намалат последиците од одреден ризик.

Третирањето на ризикот може да се изврши со употреба на следниве алатки: Преглед на документи; Физички преглед; Пост-ревизиска контрола; Истраги; Претходно информирање на учесниците во царински процедури; Партнерство со стопанството и др.

Член 46

Сите фази од процесот треба да бидат предмет на постојан мониторинг и оценување на нивната успешност. Мониторингот и ревизијата овозможуваат изградба на флексибилен систем на управување со ризик кој што води сметка за промените кои што настануваат кај одредени ризици, во смисла на намалување, зголемување или исчезнување на ризиците кои што претходно биле идентификувани како и појавата на нови ризици.

Член 47

Резултатите од мониторинг и ревизија се евидентираат во профилот на ризик. Врз основа на сознанијата стекнати во овој чекор од процесот на управување со ризик можно е да дојде до промени во нивото на проценетиот ризик, модификација на критериумот за преглед или да се донесе одлука за негово укинување.

Член 48

Целта на управување со ризик е да се изврши ефикасна и ефективна селекција на стока, возила и патници, за кои постои ризик и кои не се во согласност со законските прописи и да ги насочи расположивите ресурси кон нив. Истовремено, за онаа стока возила и патници, каде е утврдено дека не постои ризик, треба да се овозможи слободен проток, со минимум потребно задржување.

Член 49

Заради успешно вршење проценка на релевантен ризик при граничното управување, посебно внимание се посветува на следното:

- За која цел се собираат податоците и информациите;
- На кого му се потребни податоците и информациите и за која намера;
- Во кој облик, опсег, во кое време и колку често се потребни податоците и информациите;
- На кој начин податоците и информациите ќе се доставуваат од органите кои ги собираат до НКЦГУ и од НКЦГУ до сите на кои им се потребни;

Државните органи и институции вклучени во граничното управување имаат различни извори на информации.

Заради ефективно искористување на информациите, тие треба да бидат доставени до правото лице, во соодветна форма и навремено.

Член 50

Со цел да се исполнат очекувањата и да се овозможи проценка на релевантниот ризик во НКЦГУ, воспоставен е систем за прием и обработка на информации, кој што вклучува собирање на информации, нивна обработка и подготовка на употреблив ефект/ резултат (аутпут), кој практично ги исполнува барањата, различните нивоа на управување, но и од стратешки аспект ги исполнува очекувањата на политичко ниво.

Член 51

Овие се многу важни укажувања, кои овозможуваат да се спроведе проценка на релевантниот ризик при граничното управување, по приемот на информациите во ДЦ на НКЦГУ. Тоа овозможува обработените информации од ДЦ соодветно да се дистрибуираат како што е погоре опишано, до правите лица, односно до носителите на одлуки. Движењето на информациите може да се претстави низ неколку последователни фази:

1. Доставување на информации од локално/регионално ниво до ДЦ на НКЦГУ;
2. Обработка на информациите примени во ДЦ на НКЦГУ, кои бараат вклучување на повеќе државни органи или институции во решавање на проблем или ситуација;
3. Процена врз основа на примените информации кои државни органи и институции треба да се контактираат во врска со проблемот;
4. Известување и координација на сите претставници на државните органи и институции вклучени во проблемот;
5. Дистрибуција на сегментите од примените информации кои се однесуваат на даден државен орган или институција од страна на претставниците на државните органи и институции во НКЦГУ;
6. По приемот на обработените информации во соодветните сектори/одделенија на државните органи и институции, им се овозможува на носителите на одлуки, да ја разберат суштината на проблемот, односно:
 - да станат свесни за постоење на проблемот;
 - да бидат обезбедени со информации што им помагаат да го проценат проблемот;
 - да побараат и добијат предлог од соодветните одделенија/сектори за првите мерки согласно добиените информации;
7. Потоа по обратен редослед, претставниците ги доставуваат мерките за акција до НКЦГУ
8. Преку ДЦ на НКЦГУ се дистрибуираат предложените мерки за заедничка акција меѓу вклучените страни во решавање на проблемот.

Член 52

По извршената проценка на ризиците се пристапува кон нивна анализа и проценка на евентуалните опасности кои би можеле да ги предизвикаат.

Член 53

Секој орган опфатен во ИГУ дава своја проценка согласно надлежностите и позитивните законски и усвоени прописи и свое мислење доставува до НКЦГУ, како и до органот за кој се однесува, доколку има барање за постапување или координација на мерки и постапки за превенирање на опасноста.

Член 54

Степенувањето на опасноста и нејзината квалификација, се врши со следните степени:

„МАЛА ОПАСНОСТ“ („МО“) – кога станува збор за настани/инциденти кои се случиле, или согласно извршената проценка на ризиците, претставува опасност која би можела да се случи, но не доведува до поголема опасност од предизвикување состојби опасни по животот и здравјето, односно

функционирањето на државните институции. Размерите кои би можело да ги достигне конкретниот настан/инцидент се мали и се однесуваат на мало подрачје од територијата на Република Македонија. Посотојат адекватни мерки за сузбивање и ставање под контрола на ситуацијата во координација на одредени (мал број на органи) органи во системот на ИГУ.

„ОГРАНИЧЕНА ОПАСНОСТ“ („ОО)- кога станува збор за настани/инциденти кои се или согласно извршената проценка на ризиците, претставува опасност која би можела да се случи, и би можеле да ги доведат до поголема опасност животот и здравјето на населението, загрозување на опстанокот на животната средина, односно функционирањето на државните институции. Размерите кои би можело да ги достигне конкретниот настан/инцидент се со поголеми и се однесуваат на поголемо подрачје од територијата на Република Македонија. Посотојат адекватни мерки за сузбивање и ставање под контрола на ситуацијата, но во координација со останатите органи вклучени во ИГУ, има потреба од преземање на додатни мерки и вклучување на поголеми сили и капацитети.

„ОПАСНОСТ ОД ШИРОКИ РАЗМЕРИ („ОШР“) – Претставува опасност која веќе постои или одредени ризици би предизвикале опасности кои би биле со дејство и интензитет во големи размери со кои се загрозува животот, здравјето и функционирањето на државните институции. При вакви ситуации, во функција на адекватен одговор и спречување на предизвикување на катастрофални штети, неопходно е вклучување на сите расположиви сили и капацитети со кои располагаат органите и институциите во Република Македонија.

5. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 55

Во функција на изработка на квалитетна анализа на податоците и информациите, како помошни алатки се користат табелите и прегледите дадени во Прилозите.

За карактеристични податоци кои се однесуваат на настани /инциденти на конкретните органи вклучени во ИГУ, истите изработуваат свои прегледи за обработка на податоци.

Член 56

За точно претставување на одредени држави или националности се користат кратенки (кодови).

Член 57

Оваа Методологија може да се менува или дополнува по оценка на Националниот координативен центар за гранично управување, врз основа на предлози на Националната комисија за интегрирано гранично управување и на министерствата и институциите кои имаат надлежности во воспоставениот систем за интегрирано гранично управување.

Член 58

Оваа методологија влегува во сила со денот на нејзиното потпишување од страна на Координаторот на Националниот координативен центар за гранично управување.

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР

д-р Гоце Цуклески

ПОВАЖНИ ДЕФИНИЦИИ

*Ризик, претставува настан, кој доколку се случи може:

- да ја спречи реализацијата на стратешките и оперативните цели во делумно или целост, или
- да предизвика материјална или нематеријална загуба.

Постојат повеќе дефиниции за поимот Анализа на ризик од аспект на безбедност на земјата, од кои две даваат јасна претстава што претставува Анализата на ризик и значењето и потребата за нејзина примена.

*Првата дефиниција е дадена во „Шенгенскиот каталог за Контрола на надворешните граници, отстранување и реадмисија“ каде што Анализата на ризик се дефинира како средство за оптимизирање на граничното управување и како начин на снабдување со веродостојни информации за граничната ситуација

Анализата на ризик е процес на анализа на податоци за настани со кои се доведува во опасност животот и здравјето на луѓето и животните, загрозување на животната околина или можат да предизвикаат нарушување на

функционирањето на одредени државни институции предизвикани од потенцијални дејствија од страна на човечкиот или некој природен фактор.

*Втората дефиниција на поимот Анализа на ризик е систематско собирање на релевантни податоци и информации, нивно процесуирање преку претходно утврдени методологии на обработка со цел планирање, раководење и подобрување на задачите на граничните служби.

ПРИЛОГ БР. 1

ПРИЛОГ БР. 2

ПРЕГЛЕД

на доставени и обработени информации за период од ___ до ___ 20__ год.

Институција/орган	Назив на Министерството (институцијата) до кое е доставено барањето				Претставува ризик за (и то?)	Степен на ризик
	Датум	барање/информација	Краток опис на настанот	Што е преземено		
1	2	3	4	5	6	7
Назив на Министерството (институцијата) кое доставува барање						

ОБЈАСНУВАЊЕ:

- во колона 1 се назначува на називот на органот кое го упатува доставува барањето/информација;
- во колона 2 се наведува датумот кога се доставува;
- во колона 3 се назначува дали се работи за достава на барање или информација;
- во колона 4 кратко се дава краток опис на настанот;
- во колона 5 се наведува кои мерки се преземени во врска со настанот;
- во колона 6 се наведува што може да предизвика настанот (одржаник);
- во колона 7 се назначува степенот на ризик

МЕСЕЧЕН ПРЕГЛЕД

На доставени и обработени барања на _____ за 20__ год.

Назив на Министерството (институцијата) кое доставува барање	Назив на Министерството (институцијата) до кое е доставено барањето											
	јан.10	фев.10	мар.10	апр.10	јун.10	јул.10	авг.10	сеп.10	окт.10	ное.10	дек.10	

ПРИЛОГ БР. 3

ОПШТ ПРИКАЗ

на нелегални преминувања на државната граница за период од _ до _ 2010 год.

М Е С Е Ц	Н а ц и о н а л н о с т	Зем ја од каде доаѓаат					Вкупно по копнен пат	Вкупно по воздушноловен пат	ВКУПНО
		Албанија	Бугарија	Грција	Србија	Македонија			

ВКУПЕН ПРИКАЗ
на нелегални преминувања на државната граница по националност за период
од ___ до ___ 2010 год.

Н а ц и о н а л н о с т	ВКУПНО	Зем ја од каде доаѓаат					Вкупно по воздушноловен пат	ВКУПНО
		Албанија	Бугарија	Грција	Србија	Македонија		

ПРИЛОГ БР. 4

Вкупен приказ на нарушувања на граничниот режим на странски лица за период
од ___ до ___ 20 ___ год.

Индикатори	Вкупно во 20__г.		ВКУПНО	Во %
	во зелен појас на граничен премин			
Регистрирани нелегални преминувања				
Помагачи на нелегални преминувања				
Влез на бегалци				
Одбиен вле во Република Македонија				
Регистрирани нелегални престои				
Барања за меѓународна помо (азил)				
Регистрирани фалсификувани документи при влез во Република Македонија				

ПОМАГАЧИ
во извршување на нелегалните преминувања

МЕСЕЦ	Националност	Зем ја од каде доаѓаат				ВКУПНО
		Албанија	Бугарија	Грција	Србија Македонија	
ВКУПНО						

ПРИЛОГ БР. 5

ПРЕГЛЕД

На регистрирани лица-странски државјани, со нелегален престој во Република Македонија

МЕСЕЦ	Регистриран и во земјата	Регистрирани при контрола на излез	НАЦИОНАЛНОСТ	ВКУПНО
ЈАНУАРИ				
ФЕВРУАРИ				
МАРТ				
АПРИЛ				
МАЈ				
ЈУНИ				
ЈУЛИ				
АВГУСТ				
СЕПТЕМВРИ				
ОКТОМВРИ				
НОЕМВРИ				
ДЕКЕМВРИ				
ВКУПНО				

ПРИЛОГ БР. 6

ПРЕГЛЕД

На регистрирани лица-странски државјани на кои им е одбиен влез во
Република Македонија

МЕСЕЦ	Државјанин на					
	по копнен пат		по воздухопловен пат		по копнен пат	
	по копнен пат	по воздухопловен пат	по копнен пат	по воздухопловен пат	по копнен пат	по воздухопловен пат
ЈАНУАРИ						
ФЕВРУАРИ						
МАРТ						
АПРИЛ						
МАЈ						
ЈУНИ						
ЈУЛИ						
АВГУСТ						
СЕПТЕМВТИ						
ОКТОМВРИ						
НОЕМВРИ						
ДЕКЕМВРИ						
ВКУПНО						
Во проценти						

ПРЕГЛЕД

На регистрирани лица по националност на кои им е одбиен влез во Република Македонија

МЕСЕЦ	НАЦИОНАЛНОСТ	ВКУПНО	АЛБАНИЈА	БИХ	БУГАРИЈА	ГРЦИЈА	СРБИЈА	ОД ВОЗДУХ
ЈАНУАРИ								
ФЕВРУАРИ								
МАРТ								
АПРИЛ								
МАЈ								
ЈУНИ								
ЈУЛИ								
АВГУСТ								
СЕПТЕМВТИ								
ОКТОМВРИ								
НОЕМВРИ								
ДЕКЕМВРИ								
ВКУПНО								
	ВО %							

ПРИЛОГ БР. 7

ПРЕГЛЕД

На лица баратели на азил

М есец	Држ авјанин на						ВКУПНО
ЈАНУАРИ							
ФЕВРУАРИ							
МАРТ							
АПРИЛ							
МАЈ							
ЈУНИ							
ЈУЛИ							
АВГУСТ							
СЕПТЕМВРИ							
ОКТОМВРИ							
НОЕМВРИ							
ДЕКЕМВРИ							
ВКУПНО							

ПРИЛОГ БР. 8

ПРЕГЛЕД

На лица корисници на фалсификувани документи

МЕСЕЦ	Од каде доаѓаат	Националност												ВКУПНО
ЈАНУАРИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
ФЕВРУАРИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
МАРТ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
АПРИЛ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
МАЈ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
ЈУНИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
ЈУЛИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
АВГУСТ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
СЕПТЕМВРИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
ОКТОМВРИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
НОЕМВРИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
ДЕКЕМВРИ	Србија													
	Бугарија													
	Грција													
	Албанија													
	Косово по воздушен пат													
ВКУПНО														

ПРИЛОГ БР. 9

Преглед на извршен увоз и транзит на пратки на границите на Република
Македонија за период од ___до___2010год.

Ветеринарни инспекциски места на граничен премин	Увоз	Транзит	Вкупно
Табановце			
Богородица			
Деве Баир			
Ново Село			
Мџитлија			
Аеродром Скопје			
Кафасан			
Делчево			
Блаце			
Трубарево Скопје			
Вкупно			

Преглед на извршен увоз на пратки по видови на границите на Република Македонија за период од ___ до ___ 2010 год.

Вид на пратка	Количина во килограми	Бројна пратки
Млеко		
Сирење		
Кашкавал		
Сладолед		
Останати производи од млеко		
Вкупно		
Вид на пратка	Количина во килограми	Бројна пратки
Живинско месо		
Говедско месо		
Свинско месо		
Вкупно		

Преглед на вкупен увоз и транзит на пратки со производи по гранични премини

Ветеринарни инспекциски места на	Млеко		ВКУПНО	Производи од		ВКУПНО	Месо		ВКУПНО	Производи од		ВКУПНО	Вкупно		ВКУПНО
	Увоз	Транзит		Увоз	Транзит		Увоз	Транзит		Увоз	Транзит		Увоз	Транзит	
Табановце															
Богородица															
Деве Баир															
Ново Село															
М еџитли ѓ															
Аеродром Скоп ѓ															
Каф асан															
Блаце															
Трубарево Скоп ѓ															
Вкупно															

ПРЕГЛЕД
на предизвиканни инциденти регистрирани од _____ за период
од _____ ДО _____ 20 _____ год.

Граничен премин	Датум	Опис на инцидент	Превземени мерки	Вкупен број на инциденти по година	Опасност која може да ја предизвика	ЗАБЕЛЕШКА
1	2	3	4	5	6	7
ТАБАНОВЦЕ						
БОГОРОДИЦА						
ДЕВЕ БАИР						
НОВО СЕЛО						
МЕЦИТИЛИЈА						
АЕРОДРОМ - СКОПЈЕ						
АЕРОДРОМ ОХРИД						
КАФАСАН						
ДЕЛЧЕВО						
БЛАЦЕ						
ТРУБАРЕВО - СКОПЈЕ						

ОБЈАСНУВАЊЕ:

- во колона 1:е назначен граничниот премин/местото на инцидентот
- во колона 2:се наведува датум от кога предизвикан инцидентот;
- во колона 3: се дава краток опис на инцидентот;
- во колона 4:се наведува кои мерки се преземени во врска со инцидентот;
- во колона 5:се наведува вкупниот број на сторени инциденти за одреден ГП ;
- во колона 6:се наведува која опасност би можела да ја предизвика инцидентот и
- во колона 7:се наведува било која забелешка која се однесува на инцидентот.

На потенцијални опасности, последици и предлог решенија

ОД _____
(Наслов на институција)

р.бр.	Настан/Инцидент	Кој го регистрирал	Вид на опасност	Размери кои може да ги предизвика	Последици	Предлог решенија	ЗАБЕЛЕШКА
1	2	3	4	5	6	7	8

ОБЈАСНУВАЊЕ :

- во колона 1: Се впиш ува редниот број;
- во колона 2: се наведува настан /инцидент кој е предизвикан;
- во колона 3: се наведува кој орган го регистрирал настанот/инцидентот;
- во колона 4: се наведува кој вид на опасност може да го предизвика настанот/инцидентот;
- во колона 5: се наведува кои последици би биле предизвикани со конкретниот настан/инцидент;
- во колона 6: се даваат предлози за надминување на последиците и
- во колона 7: се наведува било која забелешка која се однесува на настанот/инцидентот.

ПРЕГЛЕД
на степенување на опасностите

р.бр.	Настан/Инцидент	Кој го регистрирал	Вид на опасност	МАЛА ОПАСНОСТ	ОГРАНИЧЕ НА ОПАСНОСТ	ОПАСНОСТ ОД ШИРОКИ РАЗМЕРИ	ЗАБЕЛЕШКА
1	2	3	4	5	6	7	8

ОБЈАСНУВАЊЕ :

- во колона 1: Се впиш ува редниот број;
- во колона 2: се наведува настан /инцидент кој е предизвикан;
- во колона 3: се наведува кој орган го регистрирал настанот/инцидентот;
- во колона 4: се наведува кој вид на опасност може да го предизвика настанот/инцидентот (физикот);
- во колона 5-7: се обележува степенот на опасност со „X“;